

Uttrykkene du trenger for å forstå lønnsoppgjøret

Her er noen ord og uttrykk i lønnsoppgjøret, som du kommer til å høre mye om.

- **Hovedoppgjør og mellomoppgjør:** Annethvert lønnsoppgjør er et såkalt mellomoppgjør, der man kun kan forhandle om selve lønna.

I 2026 har vi hovedoppgjør, der man kan forhandle også om andre rettigheter som for eksempel arbeidstid, pensjon, velferdspermisjon og overtidbetaling

- **Frontfag:** Lønnsforhandlingene starter alltid med at Fellesforbundet, Parat og Norsk Industri forhandler om lønna til konkurranseutsatt industri, som danner rammen for resten av lønnsoppgjøret.

Målet er å sørge for at ikke lønna i Norge blir så høy at norske bedrifter mister konkurransekraft internasjonalt. Dette kalles frontfagsmodellen.

- **TBU:** Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) legger fram nøkkeltall som fjorårets prisvekst og lønnsutvikling, slik at partene har felles tall å forhandle ut ifra.

Utvalget består av representanter fra myndighetene, partene i arbeidslivet og SSB og legger fram rapporter i februar og mars.

- **Reallønnsvekst:** Når lønna øker mer enn prisene, får arbeidstakerne reallønnsvekst. Det betyr at de faktisk får bedre råd enn før.

Når det ikke er reallønnsvekst, kan godt lønna øke i kroner og øre, men siden prisene har økt mer, tjener man i virkeligheten ikke bedre.

- **Riksmekleren:** Hvis partene ikke blir enige, må de gjennom mekling før de har lov til å bruke midler som streik eller lockout. Det skjer oftest hos riksmekleren
- **Plassoppsigelse eller plassfratredelse:** Streik og lockout vet de fleste hva er. Men før arbeidstakere eller arbeidsgivere kan ta i bruk slike virkemidler, må de i god tid i forkant melde fra hvilke arbeidsavtaler de sier opp og altså tar ut i streik eller lockout.

Dette kalles plassoppsigelse eller plassfratredelse.

- **Tvungen lønnsnemnd:** Dersom myndighetene ser at en arbeidskonflikt setter liv, helse eller personlig sikkerhet i fare for hele eller deler av befolkningen, har de lov til å gripe inn og stanse den.

Da avgjøres konflikten ved lønnsnemnd, oftest i Rikslønnsnemnda. Dette kalles tvungen lønnsnemnd.